

เทศน์เช้า วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เห็นไหม เวลาเราพูดปกติ รถปกติ รถดี คนขับดี จะไปได้ดี รถไม่ดี คนขับไม่ดี ยังไงก็ไม่ดี แต่ในปัจจุบันเราดีทั้ง ๒ ฝ่าย ร่างกายเราก็แข็งแรง จิตใจเราก็แข็งแรง ทำไมเราไม่ปฏิบัติของเรา ถ้าปฏิบัติของเรา การประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม คุณติ อกุศลจรรยา ถ้าเรามีความเร่งด่วน เรามีความจำเป็น เราจะลัด เราจะรีบไปของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เราก็อยากได้อะไรดีของเรา แต่ถ้าเป็นลัจจะความจริง เห็นไหม เราจะไปทางใกล้ทางไกลแค่ไหนก็แล้วแต่ ใจจะรีบจะร้อน จะด่วนขนาดไหนก็แล้วแต่ เราก็ไปตามระยะทางนั้น ระยะทางนั้นมันให้ผลงานของเราว่าระยะทางได้เท่านี้ ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เราทำของเรา เราเร่งความเพียรของเรา แต่ผลคือระยะทางที่มันจะได้เรื่องของผลงานอันนั้น เพราะว่าคนเราอำนาจวาสนาไม่เหมือนกัน

คุณติ รถยนต์ รถที่มันวิ่งบนท้องถนน กำลังแรงก็มี กำลังปานกลางก็มี กำลังอ่อนก็มี อยู่ที่กำลังรถของใคร เห็นไหม ถ้ากำลังรถของใคร มันก็ไปได้ด้วยกำลังรถอันนั้น นี่การประพฤติปฏิบัติอยู่ที่วาสนาของเรา ถ้าวาสนาของเรามีกำลังมากขนาดไหน มันก็ได้แต่กำลังของเราขนาดนั้น แต่กำลังมากกำลังน้อยขนาดไหนก็บนถนนเดียวกัน เห็นไหม มันต้องไปถึงที่สุด ถึงเป้าหมายเหมือนกัน

ถ้าถึงเป้าหมายนะ แต่เราไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจสิ เวลานั้นเนื้อต่ำใจว่าเราจะไปไม่ได้ เหมือนเขา เวลาฟังตอปัญหาเห็นไหม คนนั้นตอปัญหาทำไมเขาทำได้ ทำไมเราทำไม่ได้ เราทำได้ของเราประสาของเรา เขาทำประสาของเขา ก็รถของเขา กำลังเครื่องของเขา กำลังของเขาจะแรง กำลังของเขาจะเบาขนาดไหนมันก็กำลังเครื่องของเขา

นี่ก็เหมือนกัน กำลังของเรา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำคัญตรงนี้นะ ตรงที่ว่าให้ย้อนมาดูที่เรา สรรพสิ่งนี้มีเพราะมีเรา โลกนี้มีเพราะมีเรา สมบัติมีเพราะมีเรา โกรธก็เพราะมีเรา มีดีใจก็เพราะมีเรา เพราะมีตัวเราทั้งนั้น ตัวความสุขความทุกข์มันอยู่ที่ใจของเรา สังคมเป็นสังคมนะ สังคมอื่นเขาก็เรียกคำว่าโลกใจ โลกคือหมู่สัตว์ โลกคือสังคมสัตว์ สัตว์สังคม เราเป็นสัตว์สังคม เราอยู่ในสังคม นี่คือสังคม

แต่เวลาจิตของเรา เกิดตายๆ นี่สังกมวัฏฏะของเรา มันยังซับซ้อนในหัวใจของเรา สังคมของเรา สังคมในใจเรา ธรรมเหนือโลก ธรรมเหนือใจดวงนี้ ถ้าเหนือใจดวงนี้นะ เหนือทุกๆ อย่างเลย เพราะอะไร? เพราะโลกนี้ก็มิเก้อๆ เงินๆ อยู่อย่างนั้น ของเขาไม่ใช่เขาไม่มีนะ เขาก็มีของเขา อย่างนั้นใช่ไหม สมบัติก็เป็นอย่างนั้น ทุกอย่างก็เป็นของเขาอยู่อย่างนั้น เราก็ดูแลรักษาไปอย่างนั้น

เราดูแลรักษาไป นี่เป็นเรื่องของโลกๆ เพราะอะไร? เพราะเป็นอนิจจัง เราควบคุมมันไม่ได้หรอก มันอาศัยได้ชั่วคราว เพราะถ้าเราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็ต้องพลัดพรากจากเรา เราใช้สอยไป มันก็หมดไปอย่างนั้น ถึงเวลาเราก็ต้องตายจากเขาไป เราตายจากเขาไปแต่ธรรมมันไม่ตายจากเราไปสิ เพราะธรรมมันอยู่กับใจของเราเห็นไหม ถ้ามันอยู่กับเรา ใจนี้เวลาตายใจมันไปด้วย บุญกุศลบาปกุศลมันไปกับใจเราด้วย เห็นไหม ธรรมเหนือโลกมันอยู่ตรงนี้ไง

เราถึงต้องฝืนต้องทน ฝืนทนของเราละ เวลาประพฤติปฏิบัติ คูสิ คนถ้ามามากจากโลกๆ นะ พอเข้าไปในวัดเขาจะแปลกใจเลย เขาไปอยู่กันทำไมนะ ในวัดไปทำไม ไปทรมานตนทำไม เราก็คือเป็นคนที่ดีแล้ว เราเป็นคนที่มีสมบุรณ์แบบแล้ว ทำไมเราไปต้องทรมานตน เขามองได้แค่โลกใจ รู้แค่สงบนิ่งอยู่ นั่นคือเรื่องของโลกๆ

คูสิ เวลาอายุพัฒมารุนแรงมาก ทำลายทุกอย่างในโลกนี้ราบเป็นหน้ากลองเลย แล้วเวลาอายุสงบมันไปไหน อายุสงบก็ไม่เห็นมีอะไรเลย นี่ก็เหมือนกัน มันก็ว่าเขาดีอยู่แล้ว เราก็คือคนที่ปกติอยู่แล้ว เราก็คือคนดีอยู่แล้ว มันก็เหมือนอายุมันสงบไป แล้วเดี๋ยวอายุมันก็เกิดอีก มันเป็นอนิจจัง โลกเป็นอย่างนั้น

แต่เราประพฤติปฏิบัติ เราจะแบบว่าไม่ให้มันเกิดอีกเลย เราจะต้องใช้ความเข้มแข็งของเรา เข้มแข็งนะ ถ้าเรามีความเข้มแข็ง มีความจงใจ สติตั้งมั่น ฐานลงที่นี้ สรรพสิ่งทุกอย่าง จรวดหรือเครื่องบินต่างๆ ต้องออกไปจากฐาน ความคิดนี่ออกไปจากฐาน ฐานนี่คือภวาสวะ อนุสัยนอน

เนื่องมากับใจ ไม่เห็นใช้ใหม่ ปกติมันก็ไม่มี แล้วเวลาคิดคิดมาจากไหน เวลาทุกข์ทุกข์มาจากไหน เวลาความทุกข์นี้มันมาจากไหน เวลาความทุกข์มันมาจากฐานตัวนี้ ฐานคือกวางสาвањеนี้ ฉะนั้นไม่ใช่ความคิดเลยนะ

ถ้าความคิดนี้ เห็นใหม่ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่มองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่อยู่ที่ไหน จิตเดิมแท้ฐานตัวนี้ไง แล้วฐานตัวนี้ เพราะว่าปกติเราก็เป็นคนดีแล้ว เราก็ไม่เห็นทำอะไรเลย ทำไมจะต้องไปวัด เราต้องไปศึกษาทำไม เราไปค้นคว้าทำไม เวลามาประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่ ทำไมต้องทรมานตน ทรมานนะ เพราะทรมานกิเลสไง

เพราะถ้าไม่ทรมานตนนะ มันก็เหมือนกับที่วานี้ เราคืออยู่แล้ว เราปกติอยู่แล้ว จิตเราสงบอยู่แล้ว จิตเราไม่ได้คิดอะไรเลย เราเป็นคนดีอยู่แล้ว แล้วเดี๋ยวคนดีอยู่แล้วทำไมมันคิดละ คนดีอยู่แล้วเดี๋ยวมันก็ทุกข์ขึ้นมาละ คือมันไม่จบสิ้นไง เรื่องโลกๆ มันไม่จบสิ้นหรอก มันเป็นอย่างนี้ เราถึงต้องเกิดตายๆ คุณิ จะมีมนุษย์เกิดใหม่ จะมีมนุษย์พลัดพรากไป จะมีสิ่งต่างๆ นี่ตลอดไป สิ่งนี้ตลอดไปเพราะอะไร? เพราะมันเป็นอนิจจัง โลกนี้เป็นอย่างนี้

แล้วเราเกิดมาอยู่ในโลก ท่ามกลางอนิจจังนะ เพราะเราเกิดมาก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง แล้วเราก็เติบโตมา แล้วเราก็ต้องพลัดพรากสิ่งนี้ไป พลัดพรากนี้มันเป็นสิ่งที่เครื่องอาศัยจากภายนอก แต่เรื่องของใจละ เรื่องของบุญกุศลของเรา เราต้องตัดดวงของเรา ตัดดวงนะ ใครตัดดวงใครได้ มันมองทางโลกใจ ได้อะไร สละออกไปจากมือนี้ เห็นแต่ว่าหลุดมือไปทั้งนั้นเลย ไม่เห็นเคยได้อะไรเลย

หลุดมือออกไปมันเป็นสื่อ สื่อการแสดงออกของน้ำใจ ถ้าเราไม่มีการสละออกไป ไม่มีทานออกไปเลย แล้วมันจะได้อะไรกลับมาละ แล้วหัวใจมันสละออกไป ใครเป็นคนรู้ จิตใจนี้มันรู้ จิตใจนี้มันจะจับไป ที่ว่าเป็นธรรมๆ ที่บุญกุศลมันไปกับใจดวงนี้ สิ่งที่เราเสียสละออกไป ตัดดวงๆ อย่างนี้

ถ้าตัดดวงแบบโลก ตัดดวงเอาเข้ามาใจ เราจะแสวงหาเข้ามาเป็นสมบัติของเรา ยิ่งกอดไว้ขนาดไหนยังเป็นทุกข์ขนาดนั้น เพราะอะไร? เพราะมันต้องรักษา ต้องดูแลบริหารจัดการต่างๆ เลยนะ แต่ถ้าเราสละออกไปนะ สบายอกสบายใจมากเลย ถ้าสละโดยคุณธรรมนะ ไม่ได้สละโดยตระหนี่ถี่เหนียว สละโดยอย่างที่โดนลักขโมยเราไม่ต้องการ แต่เขาจกฉวยไป สิ่งนี้เป็นทุกข์นะ เราสงวนรักษาจะเป็นจะตาย แล้วเขาจกฉวยไป มันมีความเศร้าหมองมาก

แต่ถ้ามันพอใจสละ มันพอใจ มันมีความสุข เสียสละออกไปมันกลับมีความสุข มันกลับโล่ง กลับสบายใจ กลับไม่ต้องไปแบกหามมันอีกเลย เห็นไหม เรื่องของคุณธรรมเป็นอย่างนี้ เรื่องของคุณธรรมเรื่องของหัวใจมันเป็นอย่างนี้ การเสียสละเห็นไหม ถ้ามันรู้จักเสียสละ เสียสละจนเคยชิน เหมือนสวดมนต์เลย เราทำวัตรสวดมนต์ ถ้าวันไหนไม่ได้ทำเหมือนขาดอะไรไป

แต่ถ้าเราทำ นิสัยได้อย่างนี้ นิสัยทำงานได้จริตได้นิสัยมา นี้เราก็เสียสละจนเคยชินออกมาถึงจิตมันก็เริ่มมีหลักมีเกณฑ์ของมัน แล้วเรามาประพฤติปฏิบัติ กินอิมนอนอุ่น พยายามสะสมขึ้นมา นี้ กิเลสตัวใหญ่มากเลย อคนอนผ่อนอาหาร เห็นไหม ที่ว่าทรมานตนๆ ไม่ใช่! ทรมานกิเลสต่างหาก ทรมานกิเลสที่อยู่ในหัวใจของเราเนี่ย เพราะใจนี้มันไม่เคยตาย แต่กิเลสนี้มันตายได้

กิเลสอาศัย เห็นไหม กาฝาก คูดันไม้สี ต้นไม้เนี่ยแข็งแรงนะ กาฝากมันยิ่งอิมหน้าสำราญ กาฝากนี้แหม...เขียวข่มเลย ถ้าต้นไม้แห้งตาย กาฝากมันเกาะไหม กาฝากมันไม่เกาะต้นไม้ตายนะ เพราะมันไม่มีอาหารกินของมัน กิเลสก็เหมือนกัน มันเกาะอยู่ที่ใจ มันก็กินอยู่กับใจนี้ อู้ฮู! ยิ่งใจมีกิเลสมากมันยิ่งอิมหน้าสำราญ เห็นไหม เราไปทรมานมัน เราทรมาน เราไม่ให้มันกิน เราพยายามสละออก มันต้องการขนาดไหน อคนอนผ่อนอาหารเป็นอย่างนี้

อคนอนผ่อนอาหารคือทรมานกาฝาก ไม่ได้ทรมานใจ เพราะกาฝากมันเกาะอยู่ที่ใจ แล้วกาฝากมันอาศัยคูดัมกินอาหารจากใจนี้ แล้วมันกินอยู่ทุกวันๆ แล้วเราก็ไปส่งเสริมมัน อาหารยกให้มัน เห็นไหม สิ่งนี้อาหารให้มามาก กาฝากมันยิ่งเกาะใจ มันยิ่งเคยใจ ยิ่งไปใหญ่เลย เห็นไหม ไม่ได้ทรมานตน เป็นการทรมานกิเลส

ถ้ามันเข้าใจ แล้วมันทำแล้วได้ผล ไซ้! ถ้าไม่ทรมานตน ทำไม่หิวล่ะ เวลาอคนอนผ่อนอาหาร ง่วงนอนนำดูเลย ไซ้ ง่วงนอน การง่วงนอนก็ง่วงนอนเพื่อจะทรมานมัน กาฝากมันติดอยู่ เราจะเลาะกาฝากออก มันก็ต้องสะท้อนถึงต้นไม้ด้วย นี่ก็เหมือนกัน เราจะเลาะกิเลสออก มันก็ต้องสะท้อนถึงใจด้วย ถ้าสะท้อนถึงใจด้วย เราเห็นประโยชน์ของมัน ต้องเห็นโทษนะ เห็นโทษของกาฝาก เห็นโทษของกิเลส แล้วเห็นคุณ เห็นคุณของการกระทำของเรา เห็นไหม มันถึงพอใจจะทำ

แล้วทำไปแล้ว ถ้าเราทำไป คูลิ เวลากาฝากมันติดอยู่ เราจะแกะออกมา มันมีรากมีอะไรเข้าไปในต้นไม้ เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน จะทำอะไรก็เป็นอย่างนั้น เวลาอคนอนไป ง่วงเนาะ โอ๊ย..แฮ

หลายคนนะ ทำอะไรไม่ได้ เห็นไหม เราจะแกะกาฝากออก แต่มันไปสะท้อนหัวใจ มันทำให้อ่อน
อกอ่อนใจ

แต่ถ้าเราทำของเราไป มันเป็นเรื่องธรรมดา การขาดอาหาร การบกพร่อง เรื่องการขาด
แคลน มันเป็นเรื่องของการบกพร่อง มันทุกข์อยู่แล้ว การเดินทาง การนั่งสมาธิภาวนา มันก็
เรื่องของทุกข์อย่างนั้นนะ ทุกข์นี้เพื่ออะไร? ทุกข์นี้เพื่อจะความสุขใจ ทุกข์อันนี้ทุกข์เพื่อจะจบสิ้น
กัน กับทุกข์เพื่อทุกข์นะ ร้องไห้ร้องไห้ พลัดพรากเสียใจกัน ร้องไห้ น้ำตาท่วมจอเลยนะ ร้องไห้
แล้วร้องไห้อีก ก็ยังกลับมาร้องไห้อีก มันไม่จบเห็นไหม

แต่ถ้ามันทุกข์อย่างนี้มันจบนะ มันจบก็ว่าเราเข้าใจมัน เราจะไม่ให้มันมาหลอกเราอีกเลย
สิ่งที่ไม่มาหลอกเราอีกเลย เราก็จะตั้งสติของเราได้ สิ่งใดเกิดขึ้นมาในกระแสโลก คุณติ คนมีจุดยืน
คนมีคุณธรรม ในนวกวาท เห็นไหม “เสียงขับร้องที่ไหนไปทีนั้น ที่ไหนมีมหรสพไปทีนั้น” แล้ว
ถ้าเกิดเราไม่ไปกับเขาละ มหรสพมีขนาดไหนเราก็ไม่ไปกับเขา อบายมุข! อบายมุขมันก็เป็น
กาฝากอันหนึ่ง แล้วเราไปติดข้องกับมัน ให้อบายมุขเกาะขึ้นมา มันเป็นอาหารของกาฝาก กาฝากก็
จะเจริญเติบโตขึ้นมาในหัวใจของเราเห็นไหม

เวลาเสียงมหรสพที่ไหน เราไม่ไปทีนั้น เราฝัน เห็นไหม ฝันเหมือนกัน ฝันทั้งนั้นนะ เรา
ชักฝันออกจากไฟ ไฟนั้นจะดับ ถ้าเราพยายามเติมฝันเติมไฟเข้าไป เพื่อจะให้มันอิมพอ เป็นไป
ไม่ได้ ถ้าเราเป็นไปไม่ได้ เห็นไหม ถ้ามันมีทางออกทางอื่น ทางที่เป็นไปได้ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้เราทำอย่างนี้หรอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรมานตนมา ๖ ปีนะ
ทรมานนะ ทรมานกิเลส ทรมานกาฝาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่มีวิธีทางออก
ทรมานอย่างนี้ ทรมานผิดทรมานถูกมา ๖ ปี ที่ไหนเขาทำกันเคร่งครัดไป แล้วมันไม่เป็น
ประโยชน์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย

แล้วพอมานเจอทางตรง เจอทางที่ถูกต้อง เห็นไหม ชักฝันออกๆ อดนอนผ่อนอาหาร ผ่อน
อาหาร อดอาหาร ตอนนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าก็อดเฉยๆ อดแบบที่แอฟริกาเขาอดกัน ที่เขาไม่มีจะกิน เขาอดเฉยๆ เขาอดเพราะ
เขาไม่มีจะกิน แต่ของเรานั้นมี คนที่ทำบุญกุศลมีมหาศาลเลย แต่เราอดเพื่อจะให้กาฝากมันพอมลง
เราไม่ได้อดเพื่อจะทำลายหัวใจเรา

อด เห็นใหม่ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดมา ๔๕ วัน กำลังอันนี้เป็นกำลังสมาธิ เวลาย้อนกลับไปวิปัสสนา เพราะฐานมันมั่นคง ทุกอย่างมันคงหมดแล้ว ทุกอย่างพร้อมหมดเลย ทุกอย่างเห็นใหม่ เราจะสร้างบ้าน อุปกรณ์กองอยู่เต็มหมดเลย แต่ช่างมันไม่เป็น เวลาอุปกรณ์มัน กองอยู่แล้ว องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพอทำเป็นขึ้นมา นี่ ประกอบขึ้นมาเป็นบ้านเป็นเรือน สวยงามมาก

พอสวยงามมาก ทีนี้องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็วางธรรมและวินัย ถ้าวอดอาหารไว้ อวดกัน อวดอาหารไว้ให้เพื่อเรียกรื่องศรัทธา ปรับอบัติทุกกฎทุกกิริยาเคลื่อนไหว แต่ถ้าวอดเพื่อ เป็นวิธีการแก้กิเลส ตถาคตอนุญาต ในวินัยมี ห้ามไว้สำหรับคนโง่ ห้ามไว้สำหรับคนที่อดเพื่อจะ ทำลายตนเอง อดเพื่อมีเล่ห์เหลี่ยม แต่ถ้าวอดเพื่ออดนอนผ่อนอาหาร อดเพื่อชำระไอ้กาฝากนี้ ตถาคตอนุญาต เห็นใหม่

เพราะอะไร? เพราะองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำมา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าเข้าใจตามหลักการแล้ว องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงวางธรรมอันนี้ไว้เป็นธรรมและ วินัยให้เราก้าวเดิน เราถ้ามีศรัทธา มีความเชื่อ เราทำได้ เราไปวัดไปวา วัดใจของเรา ข้อวัตรปฏิบัติ คู่อวัตรศีล ถ้าพระดี ทุกอย่างจะอยู่ในระเบียบเรียบร้อย ถ้าพระไม่ดีนะ สิ่งนั้นมันบอก เห็นใหม่ บอกเลยว่าที่ๆ ขว้างๆ คนไม่รู้จักดูแลรักษา คนไม่รู้จักดูแล แล้วธรรมวินัยก็สอนไว้แล้วนะ กิจ ของสงฆ์ทำอะไรบ้าง กวาดลานเจดีย์ รักษาสิ่งที่เป็นของสงฆ์

แล้วนี่กิจของสงฆ์ก็ไม่ทำ ไปทำแต่กิจของคฤหัสถ์ คฤหัสถ์ของเขาก็ชวนคฤหัสถ์เขามาวัด ให้อุพระตัวเองก็ไม่ทำอะไรเลย เข้าวัดไปวัดตรงนั้น วัดใจ แล้วเราก้วัดใจของเรา เห็นใหม่ นี่ข้อ ปฏิบัติ เราจะทำของเราได้ขนาดไหนเป็นสมบัติของเราละ ลงทุนลงแรงขนาดไหน เหงื่อไหลไคล ย้อยนี้ของเราทั้งนั้น เพราะอะไร? เพราะใจเป็นคนทำ ถ้าใจไม่ศรัทธา มันออกไปตากแดดตากฝน ไม่ได้ ถ้าใจมันศรัทธาขนาดไหนมันทำได้หมด ใจนี้เป็นเพชร

ถ้าใจเป็นเพชรนะ งานสำเร็จได้หมดเลย ถ้าใจอ่อนแอนะ ยังไม่ทำงานเลย มันล้มตั้งแต่จะ ลูกขึ้นนั่งแล้ว มันทำไม่ได้หมดเลย ถ้าใจอ่อนแอทำอะไรไม่ได้ ถ้าใจเข้มแข็ง เห็นใหม่ นี่มัน เปรียบเหมือนรถไฟ รถเข้มแข็ง รถกำลังมาก รถกำลังน้อยอยู่ตรงนี้ เวลาบอกรถเราไม่เห็นดีเลย ของเขานี้กำลังของเขามหาศาลเลย ก็กำลังของเขามหาศาลเขาสร้างของเขามา แล้วรถของเรา เรา

ไม่ได้สร้างอะไรเรามาเลย แล้วพอขึ้นไปบนถนนจะให้รถเราเหมือนเขา ก็เราไม่ได้ทำอะไรมา เวลาทำอะไรมาก็เหงื่อไหลไคลย้อยนี่ไง มันเป็นบุญกุศลของเรา เห็นไหม

งานอย่างนี้ ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อแล้วทำถูกต้อง จะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าทำไม่ถูกต้องนะ อลัชชี! ผู้ที่หน้าด้าน ไม่ละอายในธรรมและวินัย ไปส่งเสริมอย่างนั้น รถเรายังชำรุดทรุดโทรมไปอีกมหาศาล ในศาสนานี้ศาสนาแห่งปัญญา เขาโคและชนโค เขาโคนี่จะเป็นประโยชน์มาก ชนโคนี้มีมหาศาลเลย

นี่ก็เหมือนกัน เราต้องแสวงหาของเรา เราต้องมีปัญญาของเรา ทำอะไรมีปัญญาใคร่ครวญ มีปัญญาก็สังเกตเห็นหมดแหละ ความลับไม่มีในโลก ถ้ามีสติมีปัญญา เราฟังคูอยู่ เราใช้ปัญญาใคร่ครวญอยู่จะเห็นหมด สัตว์จะรู้ได้ก็ต่อเมื่ออยู่ด้วยกัน ธรรมจะรู้ได้ก็ต่อเมื่อแสดงออกมา เห็นไหม อเสวนา จ พาลานํ ปญฺทิตานญจ เสวนา คบอย่างนี้แล้วจะเป็นประโยชน์กับเรา หมายถึงเริ่มต้น

แต่ถ้าเราทำดีขึ้นมา เราจะได้รถขึ้นมาคันงามๆ รถที่แข็งแรง แล้วเราประพฤติปฏิบัติไปตามกฎจรรยา เลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวา เข้าเลนส์ซ้ายเลนส์ขวาให้ถูกต้อง คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ สติชอบ สมาธิชอบ ปัญญาชอบ ต่างๆ ขึ้นมานี้ มันจะเข้าตามเลนส์ตามตรอกชอกชอย จนเข้าไปถึงธรรม ธรรมของเรา

พาหนะเครื่องดำเนินวิธีการ วิธีการคือเครื่องดำเนิน ผลที่จะเกิดจากใจของเรา เป็นสันทิฏฐิโก เป็นปัจจัยจัดตั้งในหัวใจของเรา เห็นไหม นี่ขณะตน โลกเขามีสมบัติกันขณะกันจากภายนอก ธรรมขณะตัวเอง ขณะคนอื่นหมั่นแสนสร้างเวรสร้างกรรม ขณะตนนี้สำคัญที่สุด ขณะตนนี้ อดุตตา หิ อดุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน พอเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้วเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร จะเป็นที่นกกาอาศัย จะเป็นที่พึ่งของโลกได้

ถ้าตนยังพึ่งไม่ได้เลย อยู่กันแบบโลกๆ ธรรมแห่งผาก ถ้ามีคุณธรรมขึ้นมา ทำหัวใจเข้มแข็ง เรื่องของโลกนะ เป็นเครื่องอาศัย เรื่องภายนอก สิ่งที่อาศัยมันเท่านั้น เราถึงเลือกเอา ธรรมกับโลก เราอยู่ด้วยกัน ธรรมคือความรู้สึกในหัวใจ โลกคือร่างกายนี้ เราจะรักษาอะไรกัน รักษาสิ่งใดก็ให้มันสมดุล แล้วเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง